לך וי"ל שהוא בכלל שהתם משלם חצי נזק מגופו וא"ת א"כ מהאי טעמא אמאי לא מוקי אפילו כר"ע דפוטר כתם מחצי כופר דכשהשור בסקילה לא איצטריך למימני שפטור מחצי כופר דהתם משלם מגופו וכיון דמשלם מגופו הניאהו לנ"ד וישלם לך וכשאין השור בסקילה כגון ע"פ עד אחד וע"פ בעלים בין תם בין מועד שניהם פטורין מכופר מדרבה דאמר פרק שור שנגח ארבעה וחמשה (לקמן דף מג.) שור שהמית בן חורין שלא בכוונה פטור שנאמר השור יסקל וגם בעליו יומת כל זמן שהשור בסקילה בעליו משלמים כופר וי"ל דאין ה"נ דלר"ע נמי כופר לא הוי שיור והא דלא קאמר הא מני רבי עקיבא היא משום דדרש כשור שנגח ארבעה וחמשה (לקמן מב.) נקי מדמי עבד ואי ר"ע ליתני שהתם פטור מדמי עבד ומאי שייר להאי שייר לא"ל פלגא נזקא ממונא דאי משום הכי כופר לאו שיורא הוא דהתנן שהתם משלם מ"נ מגופו וא"ת ומנא ליה דאית ליה לרבי יוסי הגלילי תם משלם אבל כופר אי משום דדרש לקמן נקי מדמי ולדות ולא דרש נקי מאבל כופר דלמא לעולם ס"ל דפטור דכשהשור בסקילה הניאהו לנ"ד ושלם לך וכשאין השור בסקילה פטור מדרבה וי"ל דהא דקאמר דתם משלם [1]אבל כופר לאו משום דשמעינן ליה הכי אלא כלומר דאבל אבל כופר דתם משלם אבל כופר לאו שיורא הוא דרבי יוסי הגלילי דתם לא משלם אבל כופר משום דרבה לאו שיורא היא דכפרשיה וה"ה דהוה אבל כופר אי לאו דרבי יוסי הגלילי דתם לא משלם אבל כופר אי משום דדרש לקמן נקי מדמי עורו ולדיה נמי כופר לאו שיורא הוא[2]):

לפלוג וליתני בדידיה בד"א במועד אבל בתם בו'. תימה היכי הוה אבל למימר הכי אבל בתם אין משלם ע"פ עצמו דמשמע דע"פ עדים משלם כשהמית שורו את פלוני דלמא לא סבר רבי יוסי הגלילי דאמר תם משלם דאבל אבל דתם משלם שורו [3]והשתא דאמרת פלגא נזקא קנסא. נראה דדוקא למ"ד פלגא דנזקא קנסא אבל למ"ד פלגא דנזקא ממונא לא מיתייב כלל דמהי דקרן אורמיה הוא דתמם שוורים לאו בחזקת שימור קיימי והאי משונה הוא דלאו אורמיה דכלנא למיכל אימרי דבקרי אבל למ"ד פלגא נזקא קנסא הוי תולדה דקרן דתרוייהו משונים הם אע"ג דקרן כוותא להזיק:

ואי תפס לא משלם מינה. [4]אור"ת דוקא אי תפס [5](המזיק עצמו כגון) כלב או השונרא קאמר דלא מפקינן דבמזיק הקילו חכמים שיוכל להחזיק בו אם לקחו בשעת ההיזק אבל מידי אחרינא לא דאי בכל דבר שיתפוס לא מפקינן יבא לידי תקלה דהיום או למחר יגזול כל אבר לו ולא עולא ממנו לאין אנו דנין דיני קנסות וזה יפסיד יותר ממה שהזיק והא דאמר בכילד הרגל (לקמן דף יט:) הכוא חמרא דאכל נהמא ופלגיה לבלא ומייתיה רב יהודה אנהמא מזק מיירי בתפס או היה דוחקו ע"י שמתא דקבעיה זימנא לא"י: כולה

[6]א המית שורי את פלוני או שורו של פלוני הרי זה משלם על פי עצמו מאי לאו בתם לא במועד אבל תם מאי הכי נמי דאין משלם על פי עצמו אי הכי אדתני סיפא [2]המית שורי את עבדו של פלוני אין משלם על פי עצמו לפלוג וליתני בדידיה בד"א במועד אבל בתם אינו משלם על פי עצמו כולה במועד קמיירי תא שמע [3]זה הכלל כל המשלם יותר על מה שהזיק אינו משלם על פי עצמו מאי לאו הא פחות ממה שהזיק משלם לא הא כמה שהזיק משלם אבל פחות מאי הכי נמי [4]דלא משלם אי הכי אדתני זה הכלל כל המשלם יותר על מה שהזיק אינו משלם על פי עצמו ליתני זה הכלל כל שאינו משלם כמה שהזיק דמשמע פחות ומשמע יותר תיובתא והלכתא פלגא נזקא קנסא [5]תיובתא והלכתא אין טעמא מאי הויא תיובתא משום דלא קתני כמו שהזיק לא פסיקא ליה כיון דאיכא חצי נזק צרורות [6]דהלכתא גמירא לה דממונא הוא משום הכי לא קתני והשתא דאמרת פלגא נזקא קנסא [7]האי כלבא דאכל אימרי ושונרא דאכלה תרנגולא משונה הוא [8]ולא מגבינן בבבל [9]והני מילי ברברבי אבל בזוטרי אורחיה הוא [10]ואי תפס לא מפקינן מיניה ואי אמר [11]קבעו לי זימנא דאזלינא לארעא דישראל קבעינן ליה [12]ואי לא אזיל משמתינן ליה ובין כך ובין כך [13]משמתינן ליה עד דמסלק הזיקא מדרבי נתן דתניא [14]רבי נתן אומר [15]מניין שלא יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו ואל יעמיד סולם רעוע בתוך ביתו ת"ל [16]לא תשים דמים בביתך: **מתני'** [17]חמשה תמין וחמשה מועדין הבהמה אינה מועדת לא ליגח ולא ליגוף ולא לשוך ולא לרבוץ ולא לבעוט [18]השן מועדת לאכול את הראוי לה הרגל מועדת לשבור בדרך הילוכה ושור המועד ושור המזיק ברשות הניזק והאדם [19]הזאב והארי והדוב והנמר והברדלס והנחש הרי אלו מועדין רבי אלעזר אומר בזמן שהן בני תרבות אינן מועדין והנחש מועד לעולם: **גמ'** מדקתני השן מועדת לאכול מכלל דבחצר הניזק עסקינן וקתני בהמה אינה מועדת לשלם כוליה אבל חצי נזק משלמת מני רבנן היא [20]דאמרי משונה קרן בחצר הניזק חצי נזק הוא דמשלם אימא סיפא שור המועד ושור המזיק ברשות הניזק והאדם אתאן לרבי טרפון [21]דאמר משונה קרן בחצר הניזק נזק שלם הוא דמשלם רישא רבנן וסיפא רבי טרפון [22] אין דהאמר ליה שמואל לרב יהודה [23]שיננא שבוק מתני' ותא אבתראי רישא רבנן וסיפא רבי אלעזר משמיה דרב אמר כולה

המית שורי כו' **מאי לאו בתם.** וה"ק המית שורי את פלוני משלם מחצי כופר ע"פ עצמו ורבי יוסי הגלילי היא דאמר אם המית משלם ע"פ עצמו מחצי נזק אלמא ממונא הוא: **עבדו של פלוני.** הא קנסא הוא דמשלם ל' סלעים ואפילו אינו שוה אלא דינר: **לפלוג וליתני בדידיה.** בקמיימתא גופיה דהמית שורי שורו של פלוני מחצי לפלוגי: **כולה במועד קמיירי.** ומחלוקים דמועד בעי לאשמועינן: **יוסר על מה שהזיק.** כגון ל' של עבד: **הא פחות.** כגון מחצי נזק דתם משלם ע"פ עצמו: **כמה שהזיק.** נזק שלם דמועד: **משום דלא קאני כמה שהזיק.** הא לאו מיוכחת היא דלא פסיקא ליה למיתני כמה שהזיק דליהוי משמע דפחות אינו משלם ע"פ עצמו כיון דאיכא מחצי נזק צרורות דאינו משלם כמה שהזיק ואפילו הכי משלם ע"פ עצמו דהלכתא גמירי לה דממונא הוא: **אימרי.** בבהמה: **משונה הוא.** דאין דרכן בכך והוי תולדה דקרן לשלם מחצי נזק: **ולא מגבינן לה בבבל.** דאין דנין דיני קנסות אלא בסמוכין ובבבל אין סמיכה[24]: **ברברי.** תרנגולים ובהמה גדולים דאין דרך כלב וחמור להורגן: **ואי תפס.** ניזק בבבל לא מפקינן מיניה: **ואי לא תפס** ניזק ואמר קבעו לי זמן דאיתי בהדי גארעא דישראל קבעינן ליה: **וכין כך וכין כך משמתינן ליה.** להרוג את הכלב ואת החמור: **עד דמסלק הזיקא.** שיהרגם: **מתני' לא ליגח.** בקרן: **ולא ליגוף.** דמיפת גוף. וכולהו הוי תולדה דקרן ומשלמין מחצי נזק הרי חמשה תמין: **ושור המועד.** ג' פעמים ליגח או לגוף או לרבוץ או לבעוט או לשוך הרי הן חמשה מועדין לשלם נזק שלם ולגבי מועד חשיב להו חד דע"י העדאה דעדים אמי בהו מיוב ע"ש הלכך חדא מילתא הוא: **ושור המזיק ברשות הניזק.** ואפי' קרן תמה הוי כמועד לשלם נזק שלם: **והאדם.** הרי חמשה. ובנעלי חיים קמיירי להכי לא חשיב בור ואש ולקמן [טז.] פריך אמאי לא חשיב אלהי והדוב כו': **הרי אלו מועדים.** אפילו בנשיכה וכלל נזקין ומשלמין בעלים שלהן נזק שלם: **שכן בני תרבות.** שגידלן אדם בביתו: **גמ' וקפני הכהמה אינה מועדת.** לא ליגח ולא לגוף אלמא קרן בחצר הניזק אינו נזק הוא דמשלם: כולה

[25]ב) [לקמן מג. מהוטות מח.]. ג) [מיהוקין י. מז: מהוטות מח:]. ג) [לקמן מו. [מהוטות מח:]. ד) [לקמן מד:]. ה) [לעיל יד. יח"ן]. ו) [ברכות ט. יח"ן]. ז) [סנהדרין יד.]. ח) [פי' בהה"ר. רש"ל. ע) [עי' תוספות מהוטות מח: ד"ה הא]. י) רש"ל.

תורה אור השלם

ו. כִּי תִבְנֶה בַיִת חָדָשׁ וְעָשִׂיתָ מַעֲקֶה לַגַּגֶּךָ וְלֹא תָשִׂים דָּמִים בְּבֵיתֶךָ כִּי יִפֹּל הַנֹּפֵל מִמֶּנּוּ:

דברים כב ח

גליון הש"ס

מתני' השן מועדת לאכול. עיין לעיל דף ד ע"א תוס' ד"ה למתניתין: גמ' אין ההא א"ל שמואל. לעיל יד ע"א לקמן לו ע"ב: תוס' ד"ה ואי כו' תפס המזיק קצבו. עי' לקמן דף לו ע"ב בהע"ר ד"ה הכהמ דתקט:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה ואי תפס כי אור"ת דוקא. נ"ב אבל המה"ש וש"ס חולקין עליו:

מוסף רש"י

מאי לאו בתם. ואי משום דקתני בה המית שורי את פלוני דמיירו כופר ותם לאו כר כופר הוא, הא מני ר' יוסי הגלילי היא (כתובות מא.). אדתני סיפא כו'. דלא אמסה פטור על פי עצמו אלא בעבד, לפלוג וליתני בדידיה. בבן חורין וכבהמה נמי הוה מצי לשנויי חילוק דלמיתני דאיכא דלא משלם על פי עצמו, בד"א. דמשלם ע"פ עצמו, כמועד כו' (שם). כולה במועד קמיירי. כמועד אמת לאשמועינן דאף הוא יש בו חילוק דאיכא היה מידי דלא משלם ע"פ עצמו ומאי ניהו נגיחת עבד, ואי הוה מני כדקאמרת הוה סמיך נמי לאורחיה, דרשא אחרי כמועד ומיפא מיתני תם, ומה לי שבקה מני לאורחיה גבי ניזק דלא מבן חורין לעבד, מה לי שבקה כמזיק ולא לא כמועד לתם (שם). יותר על מה שהזיק. כגון נגיחת עבד וכן תוקם ומפתה ומולית שם רע ומשלמי כפל ומשלמי ארבעה וחמשה (שם). הא פחות ממה שהזיק. כגון מני מזק דתם (שם). והלכתא פלגא נזקא קנסא. דהואל וכל מני מזק אינו אלא נזקא דלאו אורמיה הוא דמשלם ע"פ עצמו, אלא על מריה הוה רמיא למיעבדיה בהכי, אלא קנסא הוא כי היכי דלסוף כיה נעריכתא (שם). דלא קתני כמו שהזיק. דלשמעינן מינה מני מלי מזק, הא לאו מיוכחא היא, כיון דאיכא חצי נזק צרורות. דמשמלם בנזקי בהמה בהמלכת והמחה צרורות מתחת רגליה ומיקה, דתנן בב"ק (יח.) דמשלמת מלי מזק, ובהכהוא מלי מזק קי"ל דהלכתא גמירי לה מפיני שהיא תולדה של רגל ומקורה ברה"ל כי רגל ומזקי רגל לאו קנסא ניהו אלא ממונא, שהרי מועדת מהתלמה ובני צרורות הוא דאקיל רחמנא, וכיון דממונא הוא משלם ע"פ עצמו, משום הכי לא פסיקא ליה למיתני כל שאינו משלם כמה שהזיק דהוא פיסא הלי (שם). מלי מזק צרורות, בהמה שהיתה מהלכת בדרך וכוי צרורות מנתצן מתחת רגליה ומיכרכה את הכלים משלמת מלי מזק ואפ"פ שאין זה שייר דהא תורתא בהכי הוה תולדה דרגל ולאו תולדה דקרן תמה והוי ליה לשלומי נזק שלם, הלכה למשה מסיני למלי מזק ומהכהוא הוא דהא לאו תולדה דקרן הוא (שבועות כג.). דאכיל אימרי. שאינן עלולים חיים ומלכם, משונה הוא. אין דרכו בכך וכל נזק משונה נבהמה הוי תולדה דקרן תמה, שאף היא משונה שאין דרכה בכך ואלו מזק הוא דמשלם, וכיון דקנסא הוא לא מגבינן ליה בדייני בבל, שאין שם סמיכה מקנים ולא מקרו מומחים ובני קנס בתיי ירושלים אלהים (כתובות מא:). אבל בזוטרי אורחיה הוא. ויהו לה מזקי דשן וזן משלמת מזק שלם וממונא הוא ונגיבן לאתו בבבל (שם). ואי תפס. נזק ממונא דמזיק בני קנסא דאלי מזקו, לאיש לגרוע לפניו, לא מפקינן מיניה. ובני פלגא נזקיה (שם). ואי אמר קבעו כו'. ואי לא תפיס ואמר קמן קבעו לי זמנא בארעא דישראל, הביאהו לילך עמי לדון לפני דייני ארץ ישראל, קבעינן ליה (שם). ובין כך ובין כך. כין שרוצה נזק לילך לארץ ישראל כין שאינו רוצה, משמתינן ליה. למזיק מיהא לברוא אותו מלא ולמלק הזיקיה (שם). משונה קרן בחצר הניזק. קרן תמה וכל תולדותיה קרי משונה, דהואל וכיון אותו ומקן שלא היו דרכן לכך (לעיל יד.).

מסורת הש"ס

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com